

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΟΥ.

Ἐκ τῶν τριῶν ἀρετῶν, περὶ τῶν ὅποίων
ἐλάλησε τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον, ἡ ἀρετὴ
τῆς νηστείας ἐστὶν ὑπόθεσις ἀρμοδιωτάτη
εἰς τὴν σήμερον ἡμέραν διὰ τὴν ἀγίαν
τεσσαρακοστήν, τὴν ἀπὸ τῆς αὔριον ἀρχο-
μένην. Ὁ διάβολος, ἀδελφοί μου χριστιανοί,
ὅστις ἀπ' ἀρχῆς ἐφθόνησε καὶ ἐπειδούλευσε
τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, καὶ διὰ τῆς ἐπι-
θουλῆς αὐτοῦ κατεκρήμνισεν εἰς τὴν φθο-
ράν, οὐ παύει ἄχρι τῆς σήμερον φθονῶν καὶ
ἐπιθουλεύων αὐτό, ἵνα καὶ τῆς σωτηρίας
στερήσῃ, τῆς διὰ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θα-
γάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθείσης αὐτῷ·
καὶ τότε μὲν διὰ τοῦ ὅφεως ἐλάλησε πρὸς
τοὺς προπάτορας, καὶ διέβαλε τὸν θεὸν ὡς
ἐπιθουλον, εἰπὼν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡ νησεία
ἐστὶ βλαβερά, ἡ δὲ βρῶσις τοῦ καρποῦ
ἐστὶν ὠφέλιμος, ἐπειδὴ μεταβάλλει τὸν
ἀνθρωπὸν εἰς θεόν· « Ἡδει γάρ ὁ θεός, ὅτι,
» ή ἀν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοι-
» χθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐσεσθε

» ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν ».
ἴδού ἡ τότε συμβουλὴ τοῦ διαβόλου· γῦν
δέ, ἀμέσως λαλῶν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀν-
θρώπων, ἄλλους μὲν συμβουλεύει, λέγων, ὅτι
ἡ νηστεία οὐκ ἐστιν ἐντολὴ τοῦ θεοῦ, ἀλ-
λ’ ἔχει καθεὶς ἔξουσίαν ἵνα τρώγῃ καὶ πίνῃ
ὅσα θέλει, καὶ ὅποια θέλει, καὶ ὅταν θέλῃ·
ἄλλους δέ, ὅτι ἡ νηστεία βλάπτει τὴν
ὑγείαν, καὶ φέρει διαφόρους ἀσθενείας· ἀ-
πατᾷ δὲ καὶ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς δευτέ-
ρους, καθὼς καὶ τότε ἡπάτησε τὴν Εὔαν·
κατ’ ἐκείνων δέ, οἵτινες οὐ πείθονται εἰς
ταύτας τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ νη-
στεύουσιν, ἐτοιμάζει ἄλλας παγίδας καὶ
πειρασμούς, διὰ τῶν ὅποίων καταμαίνει
τὴν νηστείαν αὐτῶν, καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἀ-
νωφελῆ καὶ ἄκαρπον. Δύο λοιπὸν βέλη
ρίπτει τὴν σήμερον διάβολος εἰς τὰς
καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἀποστρέψῃ
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς νηστείας, τὸ φεῦδος καὶ
τὸν φόδον, τοι δὲ καὶ ἄλλο τρίτον βέλος

πολύστομον, ἦγουν τὴν ἀπροσεξίαν, ἵνα καταστήσῃ ματαίαν καὶ ἄκαρπον τὴν νησίαν.

Ίδου τί λέγουσιν οἱ περιφρονηταὶ τῆς νηστείας· ἡ νηστεία οὐκ ἔστιν ἐντολὴ τοῦ θεοῦ, διότι οὐδὲ εἰς τὸν κατάλογον τῶν δέκα ἐντολῶν περιέχεται, οὐδὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ αὐτῆς ἐντολὴν ἔδωκεν, οὐδὲ οἱ ἀπόστολοι περὶ αὐτῆς ἐνομοθέτησαν· αὐτῇ ἔστιν ἔφεύρημα ἀνθρώπων, τῶν ἀσκητῶν δηλαδὴ καὶ ἐρημιτῶν· θειν οὐδὲ χρέος ἔστιν ἡ νηστεία· ἀλλ’ ὅστις μὲν νηστεύει, καλὸν ἔργον ποιεῖ· ὅστις δὲ οὐ νηστεύει οὐδόλως ἀμαρτάνει. Ταῦτα δὲ φρονοῦντες καὶ λέγοντες, ἀναπαύουσι τὴν πεπλανημένην αὐτῶν συγείδησιν, οὐδὲ τετράδα φυλάττουσιν, οὐδὲ παρασκευήν, οὐδὲ τεσσαρακονθήμερον, οὐδὲ τὰς ἄλλας διατεταγμένας νηστείας, ἀλλ’ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν ἀδιαφόρως καθ’ ἑκάστην ἡμέραν χωρίς τινος διαστολῆς πάντα, δσα θέλουσι, τὸ φάγωμεν καὶ πίωμεν τῶν Ἐπικουρείων ἐνεργοῦντες, καὶ τοὺς ἄλλους σκανδαλίζοντες. Καὶ δύως ἐπρεπε κάν, ἐπειδὴ ὁμολογοῦσιν, δτι ἡ νηστεία ἔστι καλὸν ἔργον, καὶ γνωρίζουσιν, δτι αὐτὴ καταδαμάζει τῆς σαρκὸς τὰ δλέθρια πάθη, ἐπρεπε, λέγω, κάν διὰ τοῦτο, ἵνα νηστεύωσι πυκνότατα.

‘Αλλ’ ὡς τυφλοὶ καὶ μωροὶ καταφρονηταὶ τῆς νηστείας, ως φαίνεται, οὐδὲ ἀκούετε, οὐδὲ κατανοεῖτε, ποίαν ἐντολὴν κατὰ πρῶτον ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους· «Καὶ ἐγετείλατο, λέγει ἡ θεία γραφή, Κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων, Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ’ αὐτοῦ». Ἀκούεις; ἐνετείλα-

το, λέγει, ἦγουν ἔδωκεν ἐντολὴν ποίαν ἐντολὴν; «Οὐ φάγεσθε ἀπ’ αὐτοῦ»· τί δὲ ἄλλο σημαίνει τὸ οὐ φάγεσθε εἰμὴ τὴν νηστείαν; Ἐδωκε δὲ τῆς νηστείας τὴν ἐντολὴν οὐχ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ φοβερισμοῦ μεγάλου, καὶ ποινῆς φοβερᾶς· «Ἡι δ’ ἀν ἡμέρᾳ, εἶπε, φάγητε ἀπ’ αὐτοῦ, Γεν. 2, 17. θανάτῳ ἀποθανεῖσθε»· τοῦτο δὲ τί ἄλλο σημαίνει εἰμὴ τὸ ἐὰν μὴ νηστεύσητε, ἀποθήσετε;

Οὐ πιστεύομεν ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, δτι ὁ πρωτόπλατος Ιωα. 5, καὶ σὺν αὐτῷ ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ; ποίαν δὲ ἄλλην ἐντολὴν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ, ἢ ποίαν ἄλλην ἐντολὴν παρέβη αὐτὸς εἰμὴ τὴν ἐντολὴν τῆς νηστείας; Ἀκουσον πόσον καθαρὰ διδάσκει περὶ τούτου ὁ θεηγόρος ἀπόστολος· «Ωσπερ γάρ διὰ τῆς παρακοῆς αὐτοῦ, 19. τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἀμαρτωλοὶ κατεστάθημεν οἱ πολλοί· ποία δὲ ἄλλη ἔστιν ἡ παρακοὴ τοῦ ἐνὸς εἰμὴ ἡ παράβασις τῆς ἐντολῆς τῆς νηστείας τοῦ Ἀδάμ; ποία ἄλλη ἔστιν ἡ ἀμαρτία αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς δύοις οὐκ ἐδικαιώθημεν εἰμὴ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ εἰμὴ ἡ ἀμαρτία τῆς καταφρονήσεως τῆς νηστείας; «Καὶ λα- Γεν. 3, 6. βοῦσα, λέγει ἡ θεία γραφή, ἡ Εὔα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγεν». Ἀκούεις; «Ἐφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῇς μετ’ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον». Ἀκούεις; πάλιν λέγει, «ἔφαγον» ἵνα πληροφορηθῆς, δτι ἡ παράβασις τῆς ἐντολῆς οὐδὲν ἄλλο ἦν εἰμὴ ἡ παράβασις τῆς νηστείας. Μετὰ δὲ

ταῦτα πῶς σὺ τολμᾶς καὶ λέγεις, ὅτι ἡ νηστεία οὐκ ἔστιν ἐντολὴ τοῦ θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐφεύρημα, ἀνθρώπων, τῶν ἀσκητῶν δηλαδὴ καὶ ἐρημιτῶν; πῶς τολμᾶς, καὶ λέγεις ὅτι ἡ νηστεία οὐκ ἔστι χρέος, καὶ ὅτι, οὗτος οὐ νηστεύει, ἐκεῖνος οὐδόλως ἀμαρτάγει;

Ἄλλ' ἡ νηστεία, λέγεις, οὐ περιέχεται εἰς τὸν δεκάλογον. Ναὶ οὐ περιέχεται· ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἐντολὴ τῆς περιτομῆς περιέχεται εἰς τὸν δεκάλογον. Τί φρονεῖς περὶ τῆς περιτομῆς; ἐντολὴ θεοῦ ἔστιν ἡ περιτομὴ ἢ οὐ; ὅτι θεοῦ ἐντολὴ ἔστιν ἡ περιτομὴ οὐδεὶς περὶ τούτου ἀμφιβάλλει.

Γεν. 17, 10. «Καὶ αὐτὴ ἡ διαθήκη, εἶπεν ὁ θεὸς εἰς τὸν

Ἀβραάμ, ἦν διατηρήσεις, ἀνὰ μέσον ἐ-
» μοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρ-
» ματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.
» περιτμήθησεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικόν». Ἀλλ' ἡ περιτομή, ἀποκρίνεσαι, οὐ πε-
ριέχεται εἰς τὸν δεκάλογον, ἐπειδὴ ἣν πρό-
σκαιρος, καὶ ἐπαυσεν, ὅτε ὁ Χριστὸς πε-
ριετμήθη ὁμολογεῖς λοιπόν, ὅτι ἡ περι-
τομή ἔστιν ἐντολή, ἀλλὰ λέγεις, ὅτι ἡν
πρόσκαιρος, καὶ ἐπαυσε- πῶς; ἡ περιτομὴ
ἢν πρόσκαιρος; πῶς; ὁ θεὸς ἔδωκε πρὸς
καιρὸν τὴν ἐντολὴν τῆς περιτομῆς, ἐπει-
τα ἐλεγεν εἰς τὸν Ἀβραάμ, «ἳν διατη-
» ρήσεις ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ
» ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ
» εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν; » πῶς; ἐπαυσεν
ἡ περιτομή, ὅτε ὁ Χριστὸς περιετμήθη;
τὸ ἐναντίον ἐγένετο· ἐξότου ὁ Χριστὸς πε-
ριετμήθη, ἐπαυσεν ὁ τύπος τῆς περιτο-
μῆς, καὶ ἥρετο ἡ περιτομὴ ἡ ἀληθινή,
τὴν ὅποιαν ἐσήμαινεν ἡ περιτομὴ ἡ τυ-
πική· πάντες οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες

περιτέμνονται τὴν περιτομήν, τὴν ὁ-
ποίαν ὁ θεὸς ἐσήμανε διὰ τῆς σαρκικῆς
περιτομῆς. Ἐὰν εἰς τὰ ἐμὰ λόγια οὐ πι-
στεύῃς, πίστευσον εἰς τὴν διδασκαλίαν
τοῦ θεοφόρου Παύλου. «Καὶ περιετμήθητε, ^{καὶ 2.}
» λέγει αὐτός, περιτομῇ ἀχειροποίητῳ ».
» ἐπειτα διδίσκει καὶ τὸ πῶς, καὶ τὸ πότε
περιτεμνόμεθα, λέγων, «Ἐν τῇ ἀπεκδύ-
» σει τοῦ σώματος τῶν ἀμαρτιῶν τῆς σαρ- ^{καὶ 2.}
» κός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ. συν-
» ταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι». Ὅταν
πλησιάζωμεν εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἀ-
γίου βαπτίσματος, τότε διὰ τῆς ἀποτάξεως
τοῦ σατανᾶ καὶ πάντων τῶν ἕργων αὐτοῦ,
περιτεμνόμεθα τὴν ἀκροβυστίαν τῆς σαρ-
κὸς ὑμῶν, ἥγουν πάσας τὰς σαρκικὰς ἐπι-
θυμίας καὶ ματαιότητας· βαπτισθέντες δὲ
καὶ τῷ Χριστῷ συνταφέντες, θάπτομεν
τὸν παλαιὸν τῆς ἀμαρτίας ἀνθρωπον, καὶ
ἐξερχόμεθα ἐκ τῆς κολυμβήθρας περιτεμη-
μένοι τὴν ἀχειροποίητον περιτομήν, καὶ τῇ
τοῦ Χριστοῦ χάριτι ἐξεγηγερμένοι ἀπὸ τῆς
ἀμαρτίας. Αὐτὴ ἔστιν ἡ ἀληθινὴ περιτομή,
τῆς ὅποιας τύπος καὶ σημεῖον ἡν ἡ Ἰουδαϊ-
κή ὅθεν οὐχὶ ὁ Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὁ χριστιανὸς
περιτέμνεται τὴν ἀληθινὴν περιτομήν». «Οὐ ^{ρωμ. 2,}
» γάρ, λέγει ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, ὁ ἐν τῷ ^{28, 29.}
» φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομῇ, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
» φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομῇ, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
» κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας,
» ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι ». Ἰδοὺ λοιπὸν
μία ἐντολὴ οὐχὶ πρόσκαιρος, ὡς σὺ λέγεις,
ἀλλὰ διαμένουσα ἔως τῆς συντελείας, ἥτις
οὐ περιέχεται εἰς τὸν δεκάλογον. Καθὼς
λοιπὸν ἡ περιτομὴ ἐντολὴ ἔστι, καὶ μὴ
περιέχηται εἰς τὸν δεκάλογον, οὕτω καὶ ἡ

νηστεία ἐντολὴ τοῦ θεοῦ ἐστι, καὶ εἰς τὸν δεκάλογον οὐκ ἔγράψη.

^{μοδ. 2.} Ἀλλὰ διὰ τί οὐκ ἔγραψεν ὁ θεὸς εἰς τὰς πλάκας τοῦ νόμου οὐδὲ τὴν ἐντολὴν τῆς νηστείας οὐδὲ τὴν τῆς περιτομῆς; διότι ταύτας τὰς ἐντολὰς παρέδωκε πρὸ τοῦ δεκαλόγου, τὴν μὲν τῆς νηστείας εἰς τὸν Ἀδάμ, τὴν δὲ τῆς περιτομῆς εἰς τὸν Ἀβραάμ. οἵσαν δὲ καὶ αἱ δύο γνωσταὶ καὶ ἐνεργούμεναι οὐ μόνον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἔθνικῶν· οὐ μόνον οἱ

^{2.} Ἐβραῖοι περιετέμνοντο, ἀλλὰ καὶ οἱ Κόλχοι, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Αἰθιόπες, καὶ οἱ Φοίνικες, καὶ οἱ Σύροι· ἐνήστευον οὖ μόνον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔθνικοι· μαρτυρεῖ τοῦτο ἡ νηστεία τῶν Νινευῖτῶν καὶ ἡ τοῦ ἔθνικοῦ Κορυνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχου· ποίᾳ δὲ χρεία ἦν, ἵνα νομοθετήσῃ ἐκ δευτέρου ὁ θεὸς τὰ προνενομοθετημένα, καὶ γνωσά, καὶ ἐνεργούμενα;

^{2αρ. 8.} Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐδὲ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι ἐνομοθέτησαν σχεδὸν πάντες οἱ προφῆται· ὁ δὲ προφήτης Ζαχαρίας καὶ τοὺς διωρισμένους καιρούς ἐφανέρωσεν, εἰς τοὺς δόποίους ἐνήστευον οἱ Ἰουδαῖοι. «Νηστεία ἡ τετάρτη, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη», ἥγουν ἡ γινομένη ἐν τῷ τετάρτῳ, καὶ πέμπτῳ, καὶ ἑδόμῳ, καὶ δεκάτῳ μηνὶ τῷ Ἐβραϊκῷ, εἶσονται τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς».

Αλλ’ ὁ μὲν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπεκύρωσε καὶ ἐβεβαίωσε διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν νενομοθετημένην καὶ γνωστὴν

καὶ ἐνεργουμένην τῆς νηστείας ἐντολὴν, « νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ ^{2.} μαρ. 4. νύκτας τεσσαράκοντα »· ἔξελέγξας δὲ καὶ τοὺς ὑποκριτάς, τοὺς ἀνωφελῶς γνωστούς, ἐδίδαξεν, ὃς ἡκούσαμεν ἐν τῷ σημερινῷ εὐαγγελίῳ τὸν τρόπον, διοῦ γίνεται ἡ εὐπρόσδεκτος τῷ θεῷ νηστεία. Ομοίως δὲ καὶ οἱ χριστοκήρυκες ἀπόστολοι οὐκ ἐνομοθέτησαν τὴν ἀπ’ ἀρχῆς κόσμου νενομοθετημένην νηστείαν, ἀλλ’ ἐφανέρωσαν εἰς ἡμᾶς, δτι καὶ καιροὶ νηστείας ἥσαν διώρισμένοι, εἰπόντες, « Διὰ τὸ καὶ τὴν πρᾶ. 27. » νηστείαν ἥδη παρεληλυθέναι ε· καὶ δτι «Ἐν γῇ 2. Κρ. 11. 27. καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐνήστευον. » «Τότε πρᾶ. 13. 3. » στείαις πολλάκις »· καὶ δτι πρὸ παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ ἐτέλουν νηστείαν. « Τότε πρᾶ. 13. 3. » νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι », καὶ « Προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν ». καὶ δτι πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ νηστεύωμεν « Ἰνα 1. Κρ. 7. 5. » σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ ». εδιώρισαν δὲ κανονικῶς καὶ τοὺς καν. 69. καιρούς, εἰς τοὺς δόποίους πρέπει νὰ νηστεύωμεν.

Ποίαν οὖν ἀπολογίαν ἔχουσιν ὅσοι, καταφρονοῦντες τὴν νηστείαν, προβάλλουσιν ὅσα προείπομεν; ποίαν δὲ ἀπόδειξιν περὶ τοῦ δτι ἡ νηστεία, ἡ ἀπ’ ἀρχῆς κόσμου νομοθετηθεῖσα ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐξὶν ἐφεύρημα τῶν ἀνθρώπων; ποίαν δὲ συνεδησιν, λέγοντες, δτι, δστις οὐ νηστεύει εἰς τοὺς διατεταγμένους καιρούς, ἐκεῖνος οὐδόλως ἀμαρτάνει;

Οσοι δὲ φεύγουσι τὴν νηστείαν, φοβούμενοι μήπως ἐξ αὐτῆς βλάψωσι τὴν ὑγείαν αὐτῶν, ἐκεῖνοι εἰσιν ἀμαθεῖς καὶ ὄλιγόπιτοι· αὐτοί, μὴ εἰδότες ποίᾳ ἐστὶν ἡ ἀληθῆς

νηστεία, νομίζουσιν, ὅτι νηστεία ἐστὶν ἡ ἀποχὴ μόνον τετσάρων ἢ ἐξ εἰδῶν τροφῆς. Ήμεῖς, ὅταν νηστεύωμεν, τότε ἄνω κάτω φέρομεν γῆν καὶ θάλασσαν· τὴν γῆν, ἵνα συνάξωμεν σπέρματα, καρπούς, ὀπώρας, ἀρώματα καὶ ὅσα ἄλλα φύει ἐδώδιμα· τὴν θάλασσαν, ἵνα εὑρωμεν ὁστρακόδερμα, μαλάκια, κοχλίας, ἔχινους καὶ ὅσα ἄλλα ἐν αὐτῇ ζωύφια εἰς τὴν γεῦσιν δεκτά· ἐτοιμάζομεν βρώματα ἔηρά, ἀλμυρά, ὁξέα, γλυκά, διὰ δὲ τῆς τούτων ἀναμίξεως καὶ κράσεως, κατασκευάζομεν τροφάς πολλὰς καὶ πολυποικίλους, ἐλαίω, οἴνῳ, μέλιτι, ἀρώμασι κατηρτυμένας, διὰ τῶν δὲ γεμίζομεν τὴν τράπεζαν περισσότερον, ἢ ὅταν κρεωφαγῶμεν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦται τροφαὶ ἐρεθίζουσι τὴν ὅρεξιν, τρώγομεν καὶ πίνομεν ὑπὲρ τὸ μέτρον, μετὰ δὲ ταῦτα πειθόμεθα, ὅτι νηστεύομεν. Ή τοιαῦτη νηστεία ἀληθῶς βλάπτει, διότι αἱ προειρημέναι τροφαὶ εἰσὶ δύσπεπτοι, κακόχυμοι, φλοιογεραῖ· ἐξ αὐτῶν δὲ γίνονται χυμοὶ ἀπεπτοι, δύσκρατοι, ἀλμυροί, ὁξεῖς· ἐξ αὐτῶν δὲ δυσπεψίαι, κακοχυμίαι, ἀλμυρὰ φλέγματα καὶ ἄλλα πολλὰ ὀχληρὰ πάθη ψυχῆς καὶ σώματος.

Αλλὰ τίς ἐδίδαξεν αὐτούς, ὅτι ἡ τοιαῦτη πολυποικιλία τῶν τροφῶν, καὶ ἡ πολυφαγία ἐστὶ νηστεία; ποῦ ἀνέγνωταν ἡ ἡκουσαν, ὅτι, ὅστις ἀπέχει κρέατος καὶ ὀψαρίων, ἐκεῖνος γηγενεῖ, καὶ τρώγῃ ἄλλα πολλὰ καὶ πολυποικιλα βρώματα; ἄλλο πρᾶγμα ἐστιν ἡ νηστεία, καὶ ἄλλο ἡ ποικιλοφαγία· ἄλλο πρᾶγμα ἐστιν ἡ νηστεία, καὶ ἄλλο ἡ πολυφαγία. Νηστεία ἐστὶν ἡ παντελής ἀφαγία ἢ ἡ μονοφαγία καὶ ἔη-

ροφαγία· ὅταν ἀπὸ πρωτίας ἐως ἐσπέρας οὐδὲν τρώγῃς, τότε νηστεύεις· ὅταν οὐδὲν ἔτερον τρώγῃς εἰμὴ ἐν εἶδος τροφῆς, ἀρτον, ἢ λάχανον, ἢ ὀπώρας, ἢ ὀσπριον, καὶ τοῦτο χωρὶς ἀρτυμάτων, τότε γηγενεῖς· ἡ τοιαύτη δὲ γηγενεῖα οὐ μόνον κατ’ οὐδένα τρόπον οὐδὲν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ὠφελεῖ· οἱ ἀσκηταὶ καὶ οἱ ἐρημῖται τοιαύτην νηστείαν πάντοτε γηγενεύουσι, καὶ ὅμως καὶ ὑγιεῖς εἰσι, καὶ μακρόβιοι γίνονται· ἡ τοιαύτη νηστεία ἐσὶ δίαιτα πολλὰ ὠφέλιμος· οἱ δὲ σοφοὶ ἴατροὶ εἰς αὐτὴν μᾶλλον ἢ εἰς τὰ βότανα ἐλπίζουσι, καὶ διὰ αὐτῆς πάμπολλα θεραπεύουσι ἀρρώστηματα.

Ναί, λέγετε, ἀληθῶς, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ τρώῃ τεσσαράκοντα καὶ δκτὼ ἡμέρας ἀκολούθως τοιαύτας τροφάς; μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας τοσοῦτον ἀηδεῖς γίνονται, ὥστε μόλις δύνασαι εἰσαγαγεῖν αὐτὰς εἰς τὸ στόμα σου. Τίς δύναται; ὅσις πεινᾶ, ἐκεῖνος δύναται· ἡμεῖς σχεδὸν πάντοτε τρώγομεν πρὶν ἢ πεινάσωμεν, καὶ πίνομεν πρὶν ἢ διψήσωμεν· διὰ τοῦτο ζητοῦμεν καρυκεύματα καὶ τροφῶν μεταλλαγάς, ἵνα ἐξεγείρωμεν τὴν γενεκρωμένην ὑπὸ τοῦ κόρου ὅρεξιν· περίμενε ἵνα πεινάσῃς, καὶ τότε ὁ ἔηρὸς ἀρτος φαίνεται σοι γλυκύτατος καὶ νοσιμώτατος· περίμενε ἵνα διψήσῃς, καὶ τότε τὸ ὅδωρ γίνεται μέλι καὶ νέκταρ ἐν τῷ σόματί σου.

Αλλ' ἡ τοιαύτη νηστεία, λέγεις, προξενεῖ τοσαύτην ἀδυναμίαν, ὥστε οὐδεὶς δύναται ἐκπληρῶσαι τὰ ἔργα αὐτοῦ. Αληθῶς προξενεῖ ἀδυναμίαν· ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀδυναμία ἐστὶ δύναμις, ἣ τις συντρίβει τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον· ὅθεν καὶ διὰ τοῦτο

νηστεύομεν ἵνα ἀδυνατήσωμεν τῆς σαρκὸς τὴν λύσσαν· ἀληθῶς προξενεῖ ἀδυναμίαν, ἀλλ’ ὑγιεινήν· αἱ πολυφαργίαι οὐ μόνον προξενοῦσιν ἀδυναμίαν, ἀλλὰ καὶ ἀσθενείας πολλὰς καὶ χαλεπάς, ἐνίστε δὲ καὶ θανατηφόρους· εἰπέ μοι, τίνες εἰσὶ δυνατώτεροι οἱ χωρικοὶ ἄνθρωποι οἱ διὰ πλῶν καὶ ὀλίγων τροφῶν σχεδὸν διὰ παντὸς τρεφόμενοι, ἢ οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες καὶ τὰ πολλὰ καὶ σύνθετα βρώματα καθ’ ἔκαστην τρώγοντες; τὸ μὲν σῶμα τοῦ ὀλιγοφάγου καὶ ὀλιγοπότου ἐστὶ σῶφρον καὶ ὑγιὲς διὰ παντὸς καὶ ρωμαλέον, τὸ δὲ τοῦ πολυφάγου καὶ πολυπότου ἐστὶν ἀσελγές, καὶ φιλάσθενον, καὶ ἀδύνατον.

Πρὸς τούτοις διὰ τί βλέπεις πάντοτε κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἀναβιβάζεις τὰ ὅμματά σου εἰς τὸν οὐρανόν; γίνεσαι ὀλιγόπιστος, διὰ τοῦτο φοβεῖσαι τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν· γίνεσαι ὀλιγόπιστος, καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖς ὑγείαν καὶ δύναμιν οὐκ ἀπὸ τοῦ παντοκράτορος θεοῦ, ἀλλ’ ἀπὸ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως. Ἐὰν βεβαίως πιστεύῃς, δτὶ ὁ Μωϋσῆς, νηστεύσας τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐν τῷ

^{εξα. 24.} ὄρει τῷ Σινᾶ, κατέβη ἐπειτα ἀπὸ τοῦ ὄρους δυνατὸς καὶ ἰσχυρός, καὶ κατέκαυσε τὸν μόσχον τὸν χρυσοῦν, καὶ κατήλεσεν αὐτὸν εἰς λεπτὰ μέρη, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν εἰς τὸ ^{αὐτ. 22.} ὄνδωρ· ἐάν χωρὶς δισταγμοῦ πιστεύῃς, δτὶ ὁ ^{20.} ^{3. βασιλ.} Ἡλίας, φαγὼν μόνον ἄρτον, καὶ πιὼν μόνον ὄνδωρ, ἐδυνήθη τῇ δυνάμει τῆς βρώσεως ἐκείνης περιπατῆσαι τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ πορευθῆναι ἕως ὄρους Χωράθ· ἐάν ἀληθῶς πιστεύῃς δτὶ ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, τρώγοντες

μόνα σπέρματα τῆς γῆς, ἐφάνησαν λαμπρότεροι καὶ δυνατώτεροι « ὑπὲρ τὰ παι- ^{Διη. 1;} ^{15.} » δάρια τὰ ἐσθίοντα τὴν τράπεζαν τοῦ « βασιλέως » τῆς Βασιλῶνος· ἐάν οὐδόλως διστάξῃς, ἀλλὰ πιστεύῃς, δτὶ ὁ θεός, συνεργὸς ὧν πάντων τῶν καλῶν ἔργων, καὶ συμβοηθὸς τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, δίδωσί σοι καὶ ὑγείαν καὶ δύναμιν, καὶ ἐνισχύει σε, δταν, ἐκπληρῶν τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα, νηστεύῃς, τότε διώκεις ἀπὸ σοῦ τὴν δειλίαν, καὶ ἀπορρίπτεις τὸν φόβον· δταν νηστεύῃς τὴν ἀληθινὴν νηστείαν, τότε ὁ θεός ἐστι μετὰ σοῦ· ἐάν δὲ ὁ θεός μετὰ σοῦ, τί φοβεῖσαι; Ἡ τροφὴ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῆς, τὸ σῶμα καὶ πᾶσα ἡ κίνησις αὐτοῦ, καὶ ἡ αὔξησις καὶ ἡ ἐλάττωσις καὶ ἡ ὑγεία καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ φύσις καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ θεοῦ εἰσὶ, καὶ τὰ πάντας αὐτῷ ὑποτάσσεται καὶ ὑπακούει· αὐτὸς μεταβάλλει τὰ πάντα ὡς θέλει· ἐάν τούτοις πιστεύῃς, τρέχεις ἀφόβως καὶ προθύμως τῆς νηστείας τὸν δρόμον. Φέρε λοιπὸν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ εἰς τὸν νοῦν σου, ἵνα φύγῃ ὁ φόβος τῆς ἀσθενείας ἀπὸ τῆς καρδίας σου.

“Οσοι δὲ εἰσέρχονται προθύμως εἰς τὸ στάδιον τῆς νηστείας, ἐκεῖνοι χρείαν ἔχουσι μεγάλης προσοχῆς, διότι κατ’ αὐτῶν μάλιστα τοξεύει ὁ διάβολος τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη, σπουδάζων, ἵνα τραυματίσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἀναδείξῃ ἄκαρπον τῆς νηστείας τὸν κόπον. Αὐτὸς φυτεύει εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν τὴν ἀπροσέξιαν· ὅθεν ἐκεῖνοι, θαρροῦντες εἰς μόνην τὴν νηστείαν αὐτῶν, παραβλέπουσι τὰς λοιπὰς ἀρετάς· ἐκ τούτου βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς νηστευτὰς

μο. 58,
5.

άμαρτήματα, τὰ ὁποῖα φθείρουσι τῆς νηστείας τὴν χάριν καὶ τὸν μισθόν· ἐκεῖνος νηστεύει, ἀλλὰ μάχεται καὶ κρισολογεῖται ἀδίκως μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ὁ ἄλλος πιστεύει, ἀλλὰ ὅργίζεται, καὶ ὑδρίζει, καὶ δέρφει, καὶ καταθλίβει τὸν ἀδύνατον· ἡ τοιαύτη νηστεία οὐκ ἔστιν εὐάρεστος τῷ θεῷ· «Οὐ ταύτην τὴν νησείαν ἔξελεξάμην», λέγει ὁ θεός· ἐκεῖνος ἔγκαπταλείπει μὲν τὰ βρώματα, ἀλλὰ κρατεῖ σφιγκτὰ τῆς ἀδικίας τὰ χειρόγραφα· ἔχει τὸν στόμαχον κενὸν τροφῆς, τὴν δὲ καρδίαν πλήρη ἀσπλαγχνίας· «Οὐ ταύτην τὴν νηστείαν», ἔξελεξάμην», λέγει ὁ θεός· Ἐὰν τοιουτότρόπως νηστεύῃς, οὐδὲ ἐὰν καμφθῇ ὑπὸ τῆς πολλῆς νηστείας ὁ τράχηλός σου, ὡς κρίκος, οὐδὲ ἐὰν ἀντὶ στρωμάτης στρώσῃς σάκκον καὶ σποδὸν εἰς τὴν κλίνην σου, οὐδὲ οὕτω γίνεται ἀρεστὴ τῷ θεῷ ἡ νησεία σου· «Οὐδ' ἀν κάμψης, λέγει ὁ θεός διὰ τοῦ Ἡσαίου, ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποσρώσῃ, οὐδ' οὕτω τῷ καλέσετε νηστείαν δεκτήν». Ἐκεῖνος νηστεύει τὸ ἔλαιον καὶ τὸν σῖνον, ἀλλὰ καταπίνει τὸν κόπον τοῦ ἐργάτου, καὶ ἐκροφεῖ τὸ αἷμα τοῦ πτωχοῦ· οὗτος οὐδὲ τροφήν, οὐδὲ ποτὸν βάλλει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου· γεμίζει ὅμως αὐτὸν ὅλην τὴν ἡμέραν κατακρίσεως καὶ ἀργολογίας καὶ ἀδολεσχίας· ἔχει τὴν κοιλίαν κενὴν βρωμάτων, τὸν δὲ νοῦν πεπληρωμένον πονηρῶν λογισμῶν· «Οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἔξελεξάμην», λέγει ὁ θεός· Μέγα ἀληθῶς ἔστι τὸ δυστύχημα τῶν τοιούτων νηστευτῶν! «Οστις οὐ νηστεύει, ἡ διὰ τί πεπλανημένος νομίζει

ὅτι ἡ νηστεία οὐκ ἔστιν ἐντολὴ τοῦ θεοῦ, ἡ διὰ τί μικρόψυχος φοβεῖται μήπως ἀσθενήσῃ, ἐκεῖνος ἀμαρτάνει καὶ κολάζεται, πλὴν χορτάζει καν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κοιλίας αὐτοῦ· διτις δὲ νηστεύει, ἀλλὰ παραβαίνει τὰς λοιπὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, ἐκεῖνος οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τῆς νηστείας αὐτοῦ, ἀλλὰ στερεῖται καὶ ἀπὸ τῆς ἀπολαύσεως τῶν βρωμάτων.

Αἱ ἀρεταὶ, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, εἰσὶν ἀλληλένδετοι, καὶ συγιστῶσι μίαν συνεχῆ σειράν. Ἐὰν κόψῃς ἔν μέρος τῆς σειρᾶς, τὰ λοιπὰ μέρη γίνονται ἀχρηστα· ἐὰν λείψῃ μία ἀρετὴ ἀπὸ ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν ἀρετῶν, πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ γίνονται ἀνωφελεῖς· διὰ τοῦτο δὲ ἔλεγεν ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· «Οστις γὰρ ὅλον τὸν νόον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος». Οἱ δαίμονες πάντοτε νηστεύουσιν, οὐδέποτε ὅμως ὠφελοῦνται. «Οταν ἡ νηστεία συνοδεύηται μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, τότε καταδαμάζει τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, τότε ἀναβιβάζει τὸν γοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, τότε ἔχει δύναμιν μεγάλην· μεταβάλλει τὴν ἀγριότητα τῶν λεόντων εἰς ἡμερότητα, μάρτυς τούτου ὁ προφήτης Δανιήλ· μεταβάλλει τὸ πῦρ εἰς δρόσον, μάρτυρες τούτου οἱ ἐν Βασιλῶνι τρεῖς παιδεῖς· μεταβάλλει τὴν ἀποφασιτικὴν τοῦ θεοῦ ἀγανάκτησιν εἰς ἀπόφασιν ἐλέους καὶ εὐσπλαγχνίας· μαρτυροῦσι τοῦτο οἱ Νινευῖται.

Ἐὰν λοιπόν, ὅταν νηστεύῃς, καθὼς νηστεύει τὸ στόμα σου ἀπὸ τῶν βρωμάτων, οὕτω νηστεύει καὶ ἡ γλῶσσά σου ἀπὸ τοῦ ψεύδους, ἀπὸ τῆς συκοφαντίας, ἀπὸ τῆς

καταλαλιᾶς, καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀμαρτίας διὰ λόγου γινομένης· ἔάν, ὅταν νηστεύῃς, καθὼς νηστεύει τὸ στόμα σου ἀπὸ τῆς τροφῆς, νηστεύωσι καὶ τὰ ὅμιματά σου ἀπὸ ὅσα βλεπόμενα σκανδαλίζουσι τὴν ψυχήν σου, καὶ ἡ ἀκοή σου ἀπὸ τὰ αἰσχρὰ καὶ ῥυπαρὰ ἀκούσματα, καὶ ἡ ὁσφρησίς σου ἀπὸ τὰς ἡδονικὰς ὀσμάς, καὶ πᾶν τὸ σῶμά σου ἀπὸ πάσης σωματικῆς ἡδυπαθείας, καὶ ὅλος ὁ νοῦς σου ἀπὸ παντὸς πονηροῦ λογισμοῦ· ἔάν, ὅταν νησεύῃς, σχίζῃς τὰ χειρόγραφα τῶν τόκων καὶ τῆς ἀδικίας, ἐνδύῃς τὸν γυμνόν, καὶ τρέφῃς τὸν πεινῶντα, καὶ ἔκτείνῃς τὰς χεῖράς σου πρὸς εὐεργεσίαν τῶν δεομένων, τότε, λέγει ὁ προφήτης Ἡσαΐας, τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς σου ἀστράπτει γλυκὺ καὶ λαμπρόν, καθὼς τὸ πρωΐγονόν φῶς τοῦ ἡλίου· τότε εὐθὺς ἀνατέλλει ἐπὶ σοὶ ἡ ἀφεσίς πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν σου· καὶ ἡ ἱατρεία τῆς ψυχῆς σου· τότε ἡ δικαιοσύνη σου, προπορευομένη ἐνώπιόν σου, εὐθύνει καὶ ἔξομαλεῖ τὸν δρόμον τὸν φέροντά σε· εἰς τὸν οὐρανόν· τότε ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περικυκλοῖ τὴν ψυχήν σου· τότε προσεύχεσαι, καὶ, πρὶν ἡ τελειώσῃς τὴν προσευχήν, ὁ θεὸς εἰσακούει τὴν δέησίν σου· «Τότε ῥαγήσεται πρώτον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἱάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ· καὶ προπορεύσεται ἐμπροσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ σε. Τότε βοήσῃ, καὶ ὁ θεὸς εἰσακούσεται σου· ἔτι λαλοῦντας σαν, ἐρεῖ, Ἰδοὺ πάρειμι».

Μα. 5, 8,
8, 9.

Μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοί, ὅσοι νηστεύσωσι, πᾶσαν τὴν ἀγίαν τεσσαρακοσήν, ταύτην τὴν ἀληθινὴν καὶ εἰς τὸν θεὸν εὐπρόσδεκτον νηστείαν! Μακάριοι, ὅσοι, τοιουτορόπως νηστεύσαντες, φθάσωσι τὰ ἄγια καὶ σωτήρια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πάθη! Μακάριοι, ὅσοι, διὰ τῆς τοιαύτης νηστείας καθαρισθέντες, καταξιωθῶσι τῆς θείας μεταλήψεως τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ αἷματος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! Μακάριοι, ὅσοι, περικεκυκλωμένοι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, καταξιωθῶσι προσκυνῆσαι τὸν ἀναστάντα λυτρωτὴν ἡμῶν καὶ σωτῆρα.

Κύριε παντοκράτωρ, πάντες θέλομεν τὴν χάριν ταύτην, πάντες ἐπιθυμοῦμεν τοῦτο· τὸ μέγιστον δῶρον· ἐπειδὴ δὲ «πᾶσα δόσις ἀγαθή», καὶ πᾶν δώρημα τέλεον λειον ἀναθένει ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ σοῦ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων», σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ σὲ καθικετεύομεν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὑπέρ ἡμῶν τεσσαρακονθήμερον νηστεύσαντος, καὶ τὰ ζωηφόρα πάθη ὑπομείναντος, καὶ ἐν τῷ σταυρῷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ παραδόντος, καὶ ἐν τῷ κενῷ μνημείῳ ταφέντος, καὶ ἐνδόξως ἀναστάντος, καταξιώσον ἡμᾶς εὐαρέστως διελθεῖν τὸ ἄγιον τῆς νηστείας στάδιον, καὶ ἐναρέτως φθάσαι προσκυνῆσαι καὶ τὴν κοσμοχαρμόσυνον καὶ σωτήριον ἀνάσασιν. Σοὶ γάρ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ια.
1.
11.